

Odborné stanovisko

**vydané podľa ustanovenia § 1 ods. 2 písm. f) zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení
Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov**

Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva (ďalej ako „Stredisko“) bol dňa XXX doručený podnet, v ktorom klient namietal diskrimináciu.

Stredisko v zmysle ustanovenia § 1 ods. 2 písm. f) zákona č. 308/1993 Z.z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva vydáva na požiadanie fyzických osôb alebo právnických osôb alebo z vlastnej iniciatívy odborné stanoviská vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „antidiskriminačný zákon“). Stredisko zároveň plní úlohy v oblasti ľudských práv a základných slobôd na tento účel monitoruje a hodnotí dodržiavanie ľudských práv.¹

Predmet odborného stanoviska

V prvom prípade klient upozorňuje na ustanovenia § 2 (5) a (6) zákona o prídavku na dieťa². Namietá, že ustanovenia zákona o prídavku na dieťa sú diskriminačné práve vo vzťahu k osobám, ktoré majú deti zverené do striedavej osobnej starostlivosti. Súčasná právna úprava umožňuje poberať prídavky a príplatky k prídavkom len osobám, ktorým sa prídavok vyplácal pred zverením maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov alebo pred schválením dohody rodičov, ak sa rodičia maloletého dieťaťa písomne nedohodnú na zmene oprávnenej osoby.

Dohodou rodičov maloletého dieťaťa možno určiť striedavé poberanie prídavku a príplatku k prídavku v prípade zverenia maloletého do striedavej osobnej starostlivosti. Ako však klient uvádza, zákonodarca nevzal do úvahy citlivý a častokrát zložitý vzťah, ktorý môže vzniknúť medzi rodičmi dieťaťa po rozvoде. Výsledkom je, že pri rovnocennej účasti oboch rodičov na starostlivosti o dieťa, len jeden z rodičov poberá prídavky na maloleté dieťa.³

V druhom prípade klient poukazuje na ustanovenie § 33 (4) zákona o dani z príjmu⁴ v zmysle ktorého, ak dieťa vyživujú v domácnosti viacerí daňovníci, daňový bonus si môže

¹ Ustanovenie § 1 ods. 2 písm. a) zákona č. 308/1993 Z.z. o zriadení Slovenského národného strediska

² Ustanovenia § 2 (5) a (6) zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení

³ Ibid.

⁴ Ustanovenie § 33 (4) zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov

mesačne uplatniť len jeden z nich. V prípade, ak podmienky na uplatnenie daňového bonusu spĺňa viac daňovníkov a ak sa nedohodnú, prizná sa v poradi matka, otec, iná oprávnená osoba.⁵

Vychádzajúc z vyššie uvedeného, úlohou Strediska je posúdiť, či ustanovenia predmetných zákonov sú diskriminačné.

1. Právne posúdenie možnej diskriminácie vo vzťahu k ustanoveniu zákona o prídavku na dieťa

Vymedzenie inštitútu striedavej osobnej starostlivosti

V zmysle Zákona o rodine: „*Ak sú obidvaja rodičia spôsobilí dieťa vychovávať a ak majú o osobnú starostlivosť o dieťa obidvaja rodičia záujem, tak súd môže zveriť dieťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, ak je to v záujme dieťaťa a ak budú takto lepšie zaistené potreby dieťaťa. Ak so striedavou osobnou starostlivosťou súhlasí aspoň jeden z rodičov dieťaťa, tak súd musí skúmať, či bude striedavá osobná starostlivosť v záujme dieťaťa.*“⁶

Inštitút striedavej osobnej starostlivosti sa postupne udomácnil v slovenskom právnom poriadku. Striedavá starostlivosť znamená, že dieťa žije striedavo s každým z rodičov v určitom pravidelnom časovom intervale. Zákon stanovuje hmotnoprávne podmienky pre nariadenie striedavej osobnej starostlivosti.⁷

Doba, ktorú trávi dieťa u každého z rodičov môže byť určená odlišne. Osvedčuje sa systém striedania 2-2-3-2-2-3. Takýto model umožňuje dieťaťu plynulý prechod z jednej domácnosti do druhej a zároveň zaručuje rodičom spravodlivý podiel na starostlivosti o dieťa v priebehu dvoch týždňov.⁸ Ako ďalšie možnosti možno uviesť napr. striedanie sa počas týždňoch, 14-tich dňoch alebo po mesiaci. Zákon o rodine však nedefinuje, ako dlho musí byť dieťa u rodiča, aby bolo možné hovoriť o striedavej starostlivosti. O striedavej starostlivosti možno preto hovoriť, ak je dieťa u rodičov v pomere 50:50, tak aj 60:40 alebo 70:30.⁹

Najlepší záujem dieťaťa je pritom kľúčovým kritériom, na ktoré je nutné prihliadať pri rozhodovaní vo všetkých veciach týkajúcich sa dieťaťa.¹⁰

⁵ V zmysle § 33 (4) zákona o dani z príjmu: „Ak dieťa (deti) uvedené v odseku 2 vyživujú v domácnosti 57) viacerí daňovníci, môže si daňový bonus uplatniť len jeden z nich. Pri použití ustanovenia odseku 5 môže uplatniť pomernú časť daňového bonusu po časť zdaňovacieho obdobia jeden z daňovníkov na všetky vyživované deti a po zostávajúcu časť druhý z daňovníkov. Ak podmienky na uplatnenie daňového bonusu spĺňa viac daňovníkov a ak sa nedohodnú inak, daňový bonus na všetky vyživované deti sa uplatňuje alebo sa prizná v poradi matka, otec, iná oprávnená osoba.“

⁶ Ustanovenie § 24 (2) zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁷ B. Pavellová, Zákon o rodine, Komentár, 3. vydanie, Bratislava: C. H. Beck, 2019, s. 115-118.

⁸ Ibid.

⁹ <http://www.striedavka.sk/index.php/poradna>

¹⁰ Čl. 5 zákona č. 36/2005 Z. z. zákona o rodine

Právne posúdenie

V nadväznosti na predmetné ustanovenia zákona o prídavku na dieťa **vzniká otázka, či takéto ustanovenia nespôsobujú protiprávne rozdielne zaobchádzanie s rodičom dieťaťa, ktorému bolo dieťa zverené do striedavej osobnej starostlivosti spolu s druhým rodičom. Keďže prídavok a príplatok k prídavku na dieťa sa i naďalej vypláca druhému rodičovi, ktorému sa takáto pomoc zo strany štátu vyplácala pred zverením maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov. Zároveň nemožno dosiahnuť dohodu na striedavom poberaní prídavku na dieťa.**

Ústava Slovenskej republiky (Ústava SR) je právnym predpisom najvyššej právnej sily. Rovnosť subjektov základných práv a slobôd zaručených v Ústave SR je upravená v čl. 12. Ústava SR stanovuje: „*Základné práva a slobody sa na území Slovenskej republiky zaručujú všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmysľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.*“¹¹ Jeho použitia je možné sa dovolávať len v súvislosti s ochranou základných ľudských práv a slobôd stanovených v Ústave SR. **V posudzovanej právnej veci možno teda konštatovať, že zákaz diskriminácie sa vzťahuje aj na právo rodičov, ktorí sa starajú o deti na pomoc od štátu v zmysle čl. 41 (5) Ústavy SR.**¹²

Vychádzajúc z vyššie uvedeného je potrebné posúdiť predmetné ustanovenia § 2 (5) a (6) z pohľadu testu diskriminácie. Ústavný súd sa teda vo svojej judikatúre priklonil k rozhodovacej praxi EŠLP, v ktorej sa postupne ustálil test slúžiaci na posúdenie zákazu diskriminácie. Test sa skladá zo štyroch základných častí, a teda a) či pri výkone základných práv a slobôd sa s dotknutou osobou alebo skupinou osôb zaobchádzalo odlišne (ide o tzv. komparátora) b) pričom takýmto odlišným zaobchádzaním dotknutá osoba alebo skupina osôb utrpela ujmu c) či sa tak udialo na základe kvalifikovaného kritéria alebo podobného neospravedlňiteľného dôvodu, a d) uvedené vyčlenenie nemožno ospravedlniť, pretože buď absentuje dôvod ospravedlnenia t.j. legitímny cieľ, alebo prostriedky na dosiahnutie takéhoto cieľa neboli primerané a nevyhnutné.¹³

Prvým krokom je identifikácia komparátora, a teda ide o osobu alebo skupinu osôb, ktoré sú v porovnateľnej situácii vo vzťahu k dotknutej osobe. V tomto kontexte, dotknutou osobou je

¹¹ Čl. 12 (2) zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

¹² V komentári k Ústave Slovenskej Republiky, M. Čič a kolektív, 2012 je k čl. 41 (5) Ústavy Slovenskej Republiky uvedené nasledovné: „**Osobný rozsah okruhu subjektov tohto základného práva tvoria rodičia, ktorí sa starajú o deti.** Základným systémom, v ktorom sa takáto materiálna pomoc poskytuje, je systémom sociálneho zabezpečenia, v ktorom sú príslušnými právnymi predpismi garantované jednotlivé formy a úroveň pomoci, ktorá sa poskytuje, najmä formou štátnych sociálnych dávok, ktoré možno považovať za najvýraznejšiu a najvýznamnejšiu formu pomoci rodinám s deťmi. Možno za ne považovať najmä rodičovský príspevok, prídavok na dieťa a príplatok k prídavku na dieťa...“

¹³ Nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS. 8/2014.

rodič, a teda oprávnená osoba v zmysle § 2 (1) a), ktorý má dieťa zverené do striedavej osobnej starostlivosti. Pre nemožnosť dosiahnuť dohodu s druhým rodičom, oprávnenou osobou, ktorej sa prídavok vyplácal pred zverením maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, nepoberá prídavky na dieťa.

Je potrebné teda skonštatovať, že pri výkone základného práva, ktorým je právo na pomoc zo strany štátu sa s oprávnenou osobou, ktorá sa prostredníctvom striedavej osobnej starostlivosti podieľa na starostlivosti o dieťa, pri nemožnosti dosiahnuť dohodu, zaobchádza menej priaznivo v porovnaní s oprávnenou osobou, ktorej bol prídavok na dieťa vyplácaný pred zverením dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov. **I napriek tomu, že obaja rodičia sa prostredníctvom inštitútu striedavej starostlivosti podieľajú na výchove dieťaťa, s dotknutou osobou sa zaobchádza menej priaznivo práve vo vzťahu k vynaloženým finančným prostriedkom, ktoré vznikajú pri starostlivosti o dieťa.**

Druhým krokom testu je zhodnotenie, či takéto rozdielne zaobchádzanie spôsobilo ujmu dotknutej osobe. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že vo vzťahu k výdavkom, ktoré vzniknú pri starostlivosti o dieťa, oprávnené subjekty, ktorým súd zverí dieťa do striedavej osobnej starostlivosti sú v porovnateľnej situácii. Vychádzajúc z predmetného ustanovenia, ak oprávnený subjekt, ktorému bol príspevok vyplácaný pred zverením maloletého do starostlivosti oboch rodičov odmietne pristúpiť k dohode na striedavom poberaní prídavkov, dotknutej osobe je spôsobená ujma.

Tretí krok testu diskriminácie spočíva vo vyhodnotení toho, či k nerovnosti došlo na základe jedného zo zakázaných dôvodov. Porovnávané skupiny odlišuje to, komu boli prídavky na dieťa vyplácané pred zverením maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti. Pričom pri nedosiahnutí dohody, prídavok na dieťa sa bude i naďalej vyplácať takejto oprávnenej osobe. A teda dôvod na základe ktorého bola oprávnená osoba, ktorá nedosiahla dohodu na striedavé poberanie prídavkov vystavená menej priaznivému zaobchádzaniu, je **rodičovský status**.

Vo vzťahu k dôvodu **iné postavenie**, Stredisko zdôrazňuje, že daný výpočet dôvodov je demonštratívny, a to s poukazom na dôvody „iné postavenie“ a „iné zmýšľanie“. Tie totiž umožňujú rozšíriť výpočet chránených dôvodov diskriminácie aj o ďalšie. Všeobecné súdy na Slovensku neinterpretujú diskrimináciu z dôvodu iného postavenia v ustálenom výkladovom režime. Preto pri interpretácii obsahu zakázaného menej priaznivého zaobchádzania z uvedeného dôvodu je namieste osvojiť si interpretačné línie Európskeho súdu pre ľudské práva, a to aj napriek skutočnosti, že táto súdna autorita rozhoduje v kontexte možnej diskriminácie o porušení ustanovení Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Stredisko preto poukazuje na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej ako „ESLP“), v ktorom súd subsumoval pod dôvod „iné postavenie“ aj rodičovský status. V prípade

Weller proti Maďarsku¹⁴ súd rozhodol, že sťažovateľ bol diskriminovaný z dôvodu rodičovského statusu. A teda možno hovoriť o porušení čl. 14 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej v texte ako „EDLP“) v spojení s čl. 8 EDLP (t.j. právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života). Sťažovateľ bol otec, ktorý nemal nárok na benefit, ktorý v zmysle zákona si mohli uplatniť len matky, adoptívni rodičia a opatrovníci a v prípade úmrtia matky, aj otec. A teda všetky spomenuté oprávnené osoby mali nárok na prídavok okrem sťažovateľa. Zaobchádzalo sa s ním menej priaznivo z dôvodu rodičovského statusu v porovnaní s vyššie vymedzenými osobami, ktoré sú rovnako zodpovedné za výchovu a starostlivosť o novonarodené dieťa, ako aj sťažovateľ.¹⁵

Podľa právneho názoru Strediska je vzhľadom na uvedené interpretácie dôvodné podradenie kritéria rodičovského statusu pod chránený dôvod „iné postavenie“ a jeho aplikáciu na prípad sťažovateľa.

Štvrtý krok testu spočíva vo vyhodnotení toho, či nerovnosť možno ospravedlniť legitímnym cieľom, na dosiahnutie ktorého je nutné použiť primerané a nevyhnutné prostriedky. Ústavný súd Slovenskej republiky k princípu proporcionality o.i. uviedol, že „*tento princíp predovšetkým znamená primeraný vzťah medzi cieľom (účelom) sledovaným štátom a použitými prostriedkami. V týchto súvislostiach cieľ (účel) sledovaný štátom smie byť sledovaný; prostriedky ktoré štát použije, smú byť použité; použitie prostriedkov na dosiahnutie účelu je vhodné; použitie prostriedkov na dosiahnutie účelu je potrebné a nevyhnutné.*“¹⁶

V nadväznosti na vyššie spomenuté, právna úprava môže ustanoviť postup, ktorým sa základné právo obmedzí, zúži alebo modifikuje, no ako aj uviedol ESLP v *prípade Molla Sali proti Grécku*, na účely článku 14 je rozdielne zaobchádzanie diskriminačné, ak „nemá žiadne objektívne a primerané opodstatnenie“, to znamená, ak nesleduje „legitímny cieľ“ alebo ak neexistuje „primeraný vzťah proporcionality“ medzi použitými prostriedkami a cieľom, ktorý sa má dosiahnuť.¹⁷

Vo všeobecnej časti dôvodovej správe k zákonu č. 433/2013¹⁸, ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 600/2003 Z.z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov zákonodarcu vymedzil nasledovne: „*Prídavkom na dieťa (ďalej len "prídavok") a od januára 2008 aj príplatkom k prídavku sa podporuje prítomnosť nezaopatreného dieťaťa v rodine alebo samostatné plnoleté nezaopatrené dieťa, pričom dôraz sa kladie na účelné využívanie finančných prostriedkov určených na prídavok a*

¹⁴ Weller v. Hungary, Application no. 44399/05, 2009, p. 33.

¹⁵ Ibid, p. 33.

¹⁶ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS. 3/09, str. 68.

¹⁷ Molla Sali v. Greece (Application no. 20452/14), 2020, p.135

¹⁸ Dôvodová správa k zákonu č. 433/2013 Z.z., zmena zákona zákon č. 600/2003 Z.z. zákona o prídavku na dieťa.

príplatok k prídavku najmä v súvislosti s riadnou starostlivosťou oprávnenej osoby o výchovu a výživu nezaopatreného dieťaťa (...).

Zákonom č. 433/2013 zákonodarca do § 2 predmetného zákona doplnil ods. 5 a 6, ktorými vymedzil vyplácanie prídavku a príplatku k prídavku pri inštitúte striedavej osobnej starostlivosti. V dôvodovej správe sa uvádza nasledovné: „*V prípade zverenia dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti rodičov, navrhuje sa poskytovať prídavok a príplatok k prídavku tomu z rodičov, ktorému sa tieto rodinné dávky vyplácali pred rozhodnutím súdu o zverení dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, pričom návrh v tomto smere nevylučuje aj zmenu oprávnenej osoby avšak len na základe vzájomnej písomnej dohody rodičov. Ak sa rodičia dohodnú návrh nevylučuje aj striedanie oprávnených osôb na uplatnenie nároku na prídavok, avšak najmenej na obdobie šiestich po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov.*“

Prostriedky použité na dosiahnutie legitímneho cieľa stanoveného v dôvodovej správe, a teda prídavky, ako aj príplatky k prídavkom majú slúžiť na zabezpečenie riadnej starostlivosti oprávnenej osoby o výchovu a výživu nezaopatreného dieťaťa, nie sú primerané vo vzťahu k inštitútu striedavej osobnej starostlivosti. Keďže jednému z rodičov, ktorému bolo dieťa zverené do striedavej osobnej starostlivosti spolu s druhým rodičom, nie sú vyplácané prídavky na dieťa, ak nedošlo k dosiahnutiu dohody. Takýto rodič je oprávnenou osobou, ktorý dieťa vychováva a má ho v osobnej starostlivosti v určitom časovom intervale, rovnako ako druhý rodič. Zároveň vynakladá finančné prostriedky na výživu a výchovu dieťaťa. Z hľadiska legitímneho cieľa by sa javil ako primeranejší právny prostriedok vyplácanie prídavku na dieťa prihladnuc na časový interval, v ktorom sa dieťa nachádza u rodičov, ktorí vychovávajú dieťa v striedavej osobnej starostlivosti.

Zároveň dôvodová správa predmetnej právnej úpravy nešpecifikuje objektívny a racionálny dôvod, ktorým by bolo možné vysvetliť vylúčenie rodiča, ktorý má síce dieťa zverené do striedavej osobnej starostlivosti, no nie sú mu vyplácané prídavky na dieťa t.j. nezískava pomoc zo strany štátu, ktorá je práve určená na podporu tých, ktorí vychovávajú a vyživujú dieťa.

V nadväznosti na vyššie vymedzené je nutné spomenúť, že každá oprávnená osoba má v zmysle § 2 ods. 1 zákona ústavné právo na pomoc zo strany štátu. V zmysle §2 ods. 2 zákona: „*Ak je viac oprávnených osôb a splňajú podmienky ustanovené týmto zákonom, prídavok na to isté dieťa patrí len jednej z nich.*“ **Striedavá osobná starostlivosť vymedzená v § 2 (5) a (6) v súvislosti s prídavkom na dieťa, však predstavuje osobitný inštitút**, na základe ktorého dieťa striedavo žije s každým z rodičov vo vymedzenom časovom období, ktorí sú spôsobilí dieťa vychovávať a majú záujem o osobnú starostlivosť o dieťa.¹⁹ Vzhľadom na to, prídavok na dieťa by mal byť vyplácaný obom rodičom, a teda oprávneným osobám.

¹⁹ Pre viac info pozri str. 2 a 3.

V rozhodnutí **Pla a Puncernau proti Andorre**, súd poukázal na „horizontálny efekt“ čl. 14 EDLP. Vyhodnotil, že zákaz diskriminácie možno aplikovať aj v situáciách súkromného charakteru. Súd skonštatoval, že čl. 8 v spojení s čl. 14 nevyžaduje od štátu len, aby sa zdržal akéhokoľvek svojvoľného zasahovania do súkromného a rodinného života jednotlivca. Poukázal na to, že okrem tohto negatívneho záväzku môžu existovať aj **pozitívny záväzok spojený s účinným „rešpektovaním“ súkromného alebo rodinného života.**²⁰ V rozhodnutí **Evans proti Veľkej Británii** súd rovnako uviedol, že i napriek tomu, že predmetom čl. 8 EDLP je ochrana jednotlivca pred svojvoľným zasahovaním zo strany orgánu verejnej moci, okrem existencie takéhoto negatívneho záväzku, **existuje aj pozitívny záväzok zo strany štátu. Takýto záväzok môže zahŕňať napr. prijatie opatrení určených na zabezpečenie rešpektovania súkromného života a to aj v oblasti vzťahov jednotlivcov medzi sebou.**²¹

V nadväznosti na vyššie uvedené možno skonštatovať, že v ustanoveniach predmetného zákona, zákonodarca síce umožnil uzavrieť dohodu ohľadom striedavého poberania prídavkov, no neupravil situácie, keď k takejto dohode nedôjde. V predmetnom ustanovení, zákonodarca si nesplnil pozitívny záväzok vyplývajúci z EDLP. V prípade nedosiahnutia dohody, rodič, ktorý sa stará o dieťa zverené do striedavej osobnej starostlivosti spolu s druhým rodičom, mu nie sú vyplácané prídavky na takéto dieťa, čím je s ním zaobchádzané menej priaznivo v porovnaní s druhým rodičom.

Možno teda skonštatovať, že pri výkone základného práva na pomoc zo strany štátu, môže dôjsť k menej priaznivému zaobchádzaniu spôsobujúcemu ujmu rodičovi, ktorý sa spolupodieľa na výchove a výžive dieťaťa prostredníctvom striedavej osobnej starostlivosti, no nie sú mu vyplácané prídavky na dieťa, v prípade nedosiahnutia dohody s druhým rodičom a to z dôvodu iného postavenia. Pričom prostriedky použité na dosiahnutie legitímneho cieľa stanoveného v dôvodovej správe nie sú primerané vo vzťahu k inštitútu striedavej osobnej starostlivosti.

2. Právne posúdenie možnej diskriminácie vo vzťahu k ustanoveniu zákona o dani z príjmu

Ustanovenie zákona o dani z príjmu v § 33 (4) vymedzuje nasledovné: *„Ak dieťa (deti) uvedené v odseku 2 vyživujú v domácnosti viacerí daňovníci, môže si daňový bonus uplatniť len jeden z nich. Pri použití ustanovenia odseku 5 môže uplatniť pomernú časť daňového bonusu po časť zdaňovacieho obdobia jeden z daňovníkov na všetky vyživované deti a po zostávajúcu časť druhý z daňovníkov. Ak podmienky na uplatnenie daňového bonusu spĺňa viac daňovníkov a ak sa nedohodnú inak, daňový bonus na všetky vyživované deti sa uplatňuje alebo sa prizná v poradií matka, otec, iná oprávnená osoba.“*

²⁰ Pla and Puncernau v. Andorra, Application no. 69498/01, 2004, p. 59.

²¹ Evans v. the United Kingdom, Application no. 6339/05, 2007, p. 75.

Ak viacero daňovníkov spĺňa podmienky na uplatnenie daňového bonusu, v prípade nemožnosti dosiahnuť dohodu, prednostné právo na daňový bonus má matka dieťaťa. **Vzniká teda otázka, či takéto ustanovenie nespôsobuje protiprávne rozdielne zaobchádzanie vo vzťahu k otcovi dieťaťa, ktorý rovnako spĺňa podmienky na uplatnenie daňového bonusu, no pre nemožnosť dosiahnutia dohody, daňový bonus si uplatní len matka dieťaťa.**

Na posúdenie predmetného ustanovenia, Stredisko opäť vykonalo test diskriminácie,²² aby sa vysporiadalo s otázkou, či namietané ustanovenie § 33(4) zákona o dani z príjmu²³ je diskriminačné vo vzťahu k otcom a pri ich možnosti uplatniť si daňový bonus.

Prvým krokom je teda identifikácia komparátora. Za dotknutú osobu možno označiť otca dieťaťa, ktorý spĺňa podmienky na uplatnenie daňového bonusu.

Možno teda skonštatovať, že pri výkone základného práva, ktorým je právo na pomoc zo strany štátu vymedzenom v čl. 41 (5)²⁴ Ústavy Slovenskej republiky, sa s otcom dieťaťa, pri nemožnosti dosiahnuť dohodu, zaobchádza menej priaznivo v porovnaní s matkou dieťaťa, ktorá má prednostné právo na daňový bonus.

Druhým krokom je zhodnotenie toho, či takéto rozdielne zaobchádzanie spôsobilo ujmu dotknutej osobe. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že vo vzťahu k nákladom vynaloženým na starostlivosť o dieťa, ktoré vzniknú pri výchove a výžive dieťaťa, oprávnené subjekty sú v porovnateľnej situácii. Vychádzajúc z predmetného ustanovenia, ak matka dieťaťa odmietne pristúpiť k dohode, ktorou si môžu oprávnené osoby rozdeliť mesiace v danom roku, a teda následne uplatniť daňový bonus na príslušné mesiace, dotknutej osobe je spôsobená ujma.

Tretí krok testu diskriminácie spočíva vo vyhodnotení toho, či k nerovnosti došlo na základe jedného zo zakázaných dôvodov. A teda dôvod na základe ktorého môže byť otec dieťaťa vystavený menej priaznivému zaobchádzaniu je zjavný, je ním **pohlavie**.

Napokon v **štvrtom kroku** testu diskriminácie je nutné vyhodnotiť, či posudzovanú nerovnosť možno ospravedlniť legitímnym cieľom, na dosiahnutie ktorého boli použité primerané a nevyhnutné prostriedky.

V dôvodovej správe k zákonu o dani z príjmu, zákonodarca vymedzuje zavedenie systému daňového bonusu s cieľom podporiť rodiny s deťmi. Zákonodarca bližšie nevysvetľuje stanovené poradie „...matka, otec, iná oprávnená osoba...“. A teda, ak podmienky na uplatnenie daňového bonusu spĺňa viac daňovníkov, no nedôjde medzi nimi k dosiahnutiu dohody, prednostné právo na poberanie daňového bonusu má matka.

²² Pozri str. 3 a 4.

²³ Ustanovenie § 33(4) zákona č. 595/2003 Z. z. Zákona o dani z príjmov

²⁴ Pozri str. 3.

Vzhľadom k tomu, že v dôvodovej správe nebolo možné identifikovať objektívny dôvod, ktorým by bolo možné vysvetliť stanovené poradie, Stredisko sa obrátilo s touto otázkou priamo na Ministerstvo financií Slovenskej republiky (ďalej ako „MF SR“). Stredisku bola doručená odpoveď uvedená nižšie:

„....k Vašej otázke uvádzame, že zákon č 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dani z príjmov“) vo veci uplatňovania nároku na daňový bonus na vyživované dieťa predpokladá v prvom rade vzájomnú dohodu oboch rodičov. Ak k takejto vzájomnej dohode rodičia nedospejú z rôznych dôvodov, je nevyhnutné, aby zákon o dani z príjmov určil poradie na uplatnenie daňového bonusu. Z legislatívneho znenia § 33 ods. 4 zákona o dani z príjmov vyplýva, ak podmienky na uplatnenie daňového bonusu spĺňa viac daňovníkov a ak sa nedohodnú inak, daňový bonus na všetky vyživované deti sa uplatňuje alebo sa prizná v poradí matka, otec, iná oprávnená osoba tak, že na prvom mieste je matka dieťaťa.“

„Ak by zákon o dani z príjmov takéto poradie neurčoval, pri vzájomnej „nedohode“ oboch rodičov by nebol naplnený cieľ inštitútu daňového bonusu, a to podpora dieťaťa, nakoľko si daňový bonus neuplatní ani jeden z rodičov. Uvedené platí aj opačne, ak by si nárok na daňový bonus uplatnili obaja rodičia pri vzájomnej „nedohode“, prišlo by k porušeniu zákona o dani z príjmov.“

V odpovedi MF SR rovnako za cieľ inštitútu daňového bonusu uvádza poskytnutie podpory pre dieťa. Prostriedky na dosiahnutie takéhoto cieľa, a teda stanovenie poradia, v prípade nemožnosti dosiahnuť dohodu v zmysle ustanovenia § 33(4) predmetného zákona, nemožno označiť za primerané a nevyhnutné. V nadväznosti na vyššie vymedzené skutočnosti Stredisko musí skonštatovať, že predmetné ustanovenie § 33(4) zákona o dani z príjmu, ktoré stanovuje poradie oprávnených osôb na základe pohlavia, spôsobuje protiprávne rozdielne zaobchádzanie vo vzťahu k otcom.

Možno teda zhrnúť, že pri výkone základného práva, ktorým je právo na pomoc zo strany štátu vymedzenom v čl. 41 (5) Ústavy Slovenskej republiky, môže dôjsť k menej priaznivému zaobchádzaniu spôsobujúcemu ujmu otcom. Pričom prostriedky použité na dosiahnutie legitímneho cieľa stanoveného v odpovedi z MF SR nie sú primerané vo vzťahu k otcom detí, ktorí spĺňajú podmienky na daňový bonus, starajú sa o dieťa a vyživujú ho. V tejto súvislosti je opäť potrebné zdôrazniť, že zákonodarca si nesplnil pozitívny záväzok vyplývajúci z EDLP.²⁵

Záver

Vzhľadom k vyššie uvedenému, Stredisko konštatuje, že vo vzťahu k ustanoveniu § 2 (5) a (6) zákona o prídavku na dieťa, ako aj ustanoveniu § 33(4) zákona o dani z príjmu, možno

²⁵ Pre viac info pozri str. 7.

dospieť k dôvodnému záveru, že takéto ustanovenia sú v rozpore s Ústavou SR a môžu viesť k porušeniu čl. 12 ods. 2 Ústavy SR v spojení s čl. 41 (5) Ústavy SR.

S pozdravom

PhDr. Silvia Porubánová
výkonná riaditeľka